VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Asiantuntijalausunto

8.2.2016 Dnro 6/61/16

Eduskunnan lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 25.1.2016 (U22/2015)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (terrorismin torjuminen)

Lakivaliokunta on pyytänyt Valtakunnansyyttäjänvirastolta kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitun U-kirjelmän johdosta.

Oikeusministeriössä on keväällä 2015 laadittu terrorismirikosten kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden vaikutusta rikoslainsäädäntöön koskeva arviomuistio. Siinä käsitellään yhtäältä Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston 24.9.2014 hyväksymän päätöslauselman 2178 (2014) ja toisaalta Varsovassa 16.5.2005 tehdyn terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS 196) lisäpöytäkirjan sisältämien kriminalisointivelvoitteiden vaikutusta Suomen lainsäädäntöön. Turvallisuusneuvoston päätöslauselma on suoraan Suomea velvoittava. Lisäpöytäkirja ei ole suoraan Suomea velvoittava, mutta pöytäkirjaan liittyminen edellyttää, että Suomen lainsäädäntö on sen kriminalisointeja koskevien artikloiden mukainen.

Nyt käsiteltävän direktiiviehdotuksen taustalla ovat edellä mainitut turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178(2014) ja Varsovan sopimuksen lisäpöytäkirja. Valtakunnansyyttäjänviraston kanta asiaan ei ole muuttunut sen jälkeen, kun lausunto arviomuistiosta annettiin. Tämän vuoksi tässä asiantuntijalausunnossa tukeudutaan oikeusministeriölle 13.8.2015 annettuun lausuntoon.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että edelliset rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksia koskevat säädösmuutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2015 (L 12.12.2014/1068). Direktiiviehdotuksen lisäkriminalisointivelvoitteita lukuunottamatta lainsäädäntö on siten varsin hyvin ajan tasalla. Valta-

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

kunnansyyttäjänvirasto pitää Valtioneuvoston kirjelmässä esitettyjä kannanottoja riittävinä.

Terrorismi ilmiönä elää, kehittyy ja muuttaa muotoaan jatkuvasti. Erityisesti päätöslauselman, mutta osin myös lisäpöytäkirjan tarkoituksena on torjua ulkomaille terrorismirikosten tekemistä varten tai niiden tekemistä edistävässä tarkoituksessa lähtevien henkilöiden muodostamaa uhkaa. Tämä ns. vierastaistelijailmiö on erityisesti Syyrian tilanteen kehittymisen myötä merkittävästi lisääntynyt ja sen seurauksena terrorismin uhka Euroopassa ja myös Suomessa on kohonnut.

Direktiiviehdotukseen sisältyviä kriminalisointiehdotuksia voidaan pitää sellaisina toimeinpiteinä, joilla olisi suoraa ja välitöntä myönteistä vaikutusta tällä hetkellä akuutin vierastaistelijailmiön torjumisen ja siihen puuttumisen kannalta.

Kuten mediassakin on uutisoitu, Suomessa on tällä hetkellä tutkinnassa useampia epäiltyjä terrorismirikoksia, joissa on kyse ulkomailla tapahtuvasta tai tapahtuneesta toiminnasta. Epäiltyjen rikosten tekopaikka tai toiminnan kohdealue sijaitsevat usein kriisialueilla, joilla ei ole toimivia viranomaisrakenteita eikä -yhteyksiä, jolloin asian selvittäminen ja oikeudenkäyntiä varten tarvittavan näytön hankkiminen on poikkeuksellisen hankalaa. Direktiiviehdotukseen sisältyvä matkustamisrikosta koskeva muutosehdotus saattaisi monissa tapauksissa edistää rikosvastuun toteutumista. Asian selvittäminen ja tarvittavan todistelun hankkiminen olisi näissä tapauksissa olennaisesti helpompaa Suomessa tehtyjen kuin puhtaasti ulkomailla tehtyjen rikosten ollessa kyseessä.

Valtakunnansyyttäjänvirasto kiinnittää huomiota myös siihen, että terrorismirikosten, sotarikosten ja perinteisten rikoslakirikosten tunnusmerkistöt ovat monissa tapauksissa päällekkäisiä. Esitutkinnan alkuvaiheessa on usein mahdotonta tietää, onko kyse terrorismi- vai sotarikoksesta, vaan esitutkinnassa täytyy pitää molemmat tutkintalinjat avoimina. Varsinkin tässä vaiheessa, kun oikeuskäytäntöä ei vielä ole, on myös täysin mahdollista, että syyttäjä joutuu syyteharkinnan jälkeen nostamaan vaihtoehtoisia syytteitä ja jättämään lopullisen rikosnimikkeen ratkaisemisen tuomioistuimelle. Tässä ei sinänsä ole mitään erikoista, koska suomalaisessa oikeusjärjestelmässä tuomioistuimessa tapahtuvaa oikeudenkäyntiä voidaan pitää ylimpänä juridisena selvitysinstrumenttina.

Myös tällä hetkellä esitutkinnassa olevissa jutuissa on tullut ilmi tilanteita, joissa erilaiset ja eritasoiset juridiset auktoriteetit ja asiantuntijat ovat usein hyvinkin puutteellisin tiedoin kommentoineet mediassa poliisin tekemää rikosnimikevalintaa. On kuitenkin syytä muistaa, että esitutkintaviranomaiset joutuvat esitutkinnan alkuvaiheessa usein operoimaan varsin vähäisillä ja puutteellisilla tiedoilla. Suomalaisen oikeuskäytän-

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki | **Postiosoite** PL 333 00181 Helsinki | **Puhelin** 029 562 0800 | **Telekopio** 029 562 0888 | **Sähköpostiosoite** vksv@oikeus.fi

nön luovat aikanaan tuomioistuimet ja tähän prosessiin saattaa kulua pitkäkin aika.

Terrorismin torjunnalla on joka tapauksessa yhteiskunnan turvallisuuden kannalta suuri merkitys ja epäiltyjen terrorismirikosten selvittämisintressi on sen vuoksi poikkeuksellisen korkea. Direktiiviehdotukseen sisältyvillä toimenpiteillä on senkin vuoksi huomattavaa merkitystä suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden ja suomalaisen oikeusjärjestelmän toimivuuden kannalta.

Valtionsyyttäjä Juha-Mikko Hämäläinen

Käyntiosoite
Albertinkatu 25 A
00180 Helsinki

Postiosoite
PL 333
00181 Helsinki

Puhelin
029 562 0800

Telekopio
029 562 0888

Sähköpostiosoite
vksv@oikeus.fi